

פרק 11

הפרת זכות יוצרים

11.1 הפרה מהי

לפי סעיף 47 לחוק זכות יוצרים:

”העושה ביצירה פעולה מהפעולות המפורטות בסעיף 11, או מרשה לאחר לעשות פעולה כאמור, בלא רשותו של בעל זכות היוצרים, מפר את זכות היוצרים, אלא אם כן עשיית הפעולה מותרת לפי הוראות פרק ד’.”

מכאן, שהפרת זכות יוצרים מורכבת מאלה:

- א. עשיית פעולה מהפעולות שיוחדו לבעל זכות היוצרים בסעיף 11 לחוק, או הרשאת ביצועה של פעולה כאמור;¹
- ב. היעדר הרשאה מאת בעל זכות היוצרים לעשיית הפעולה או למתן הרשאה לאחר לבצועה;
- ג. היעדר היתר לביצוע הפעולה לפי הוראות פרק ד’ לחוק.²

ניסוח הסעיף לגבי התנאי האחרון אינו מוצלח, שכן ביצוע כמה פעולות ביצירה מותר מכוח היתרים מחוץ לפרק ד’ לחוק.³ פעולה על-פי היתרים אלה לא תהיה בגדר הפרת זכות יוצרים. לכן, יש לקרוא את הסיפא יחד עם התוספת “או מכוח חיקוק אחר”.

רצוי להוסיף, כי על-פי סעיף 11, זכויות היוצר ניתנות לגבי היצירה או “חלק מהותי” ממנה. לכן, דיון בסוגיית ההפרה מחייב דיון גם בשאלה מהו חלק מהותי של יצירה.

1 לפעולות אלה ראו לעיל פרק 5.

2 לפעולות המותרות ראו לעיל פרק 6.

3 להיתר לבצע הקלטה פרטית וביתית ראו לעיל סעיף 6.14. להיתר הניתן לחברות כבלים ולוויין לביצוע שידורי משנה מסוימים ראו לעיל סעיף 5.6.4.

סעיפים 48 ו-49 לחוק ממשיכים ויוצרים חבות בגין הפרות עקיפות של זכות היוצרים. התנאים לקיום חבות כזו שונים מהתנאים לקיום חבות בגין הפרה ראשית או ישירה של זכות היוצרים, והם יידונו להלן.

בדיון הנוסף בפרשת **טלה-איבנט**, לא חסכו שופטי בית המשפט העליון בהוקיעם את המפירים את זכות היוצרים. אליבא דשופט חשין, המפירים את זכות היוצרים הם "גזלנים"⁴. השופט ריבלין הרחיק לכת וציין כי המפירים זכויות יוצרים הם "גנבים לכל דבר ועניין"⁵. עם זאת, יש לציין כי למרות שכל הפרה של זכות יוצרים היא בגדר עוולה המצמיחה חבות אזרחית,⁶ רק מעשים מוגדרים, שקשורים לייצור עותקים מפירים של יצירות ולמסחר בהם, עולים כדי עבירות פליליות.⁷

חוק זכות יוצרים קובע כי הפרת זכות יוצרים היא עוולה אזרחית והוא מחיל עליה את הוראותיה של פקודת הנזיקין [נוסח חדש], "בשינויים המחויבים" ובכפוף ליתר הוראותיו.⁸ לקביעה זו השלכות על מעגל האחראים בגין הפרת הזכות ועל ההגנות העומדות לנתבע מפני תביעת הפרה.

להלן יידונו מרכיביה של הפרה ראשית של זכות יוצרים. לאחר מכן יידונו הדרכים להוכחת ההפרה. בהמשך יידונו ההפרות העקיפות של זכות יוצרים. לבסוף, תידון סוגיית הפרתה של זכות יוצרים באינטרנט וחבותם של גורמים שונים להפרות אלה. בפרק 12 יידונו ההליכים והסעדים האזרחיים בגין הפרת זכות יוצרים ובפרק 13 יידונו ההיבטים הפליליים של הפרת הזכות.

11.2 מעשה ההפרה

כאמור, המעשה המהווה הפרה של זכות יוצרים, הוא מעשה שהזכות היחידה לעשייתו נתונה בחוק לבעל זכות היוצרים. במילים אחרות, מי שמעתיק יצירה, מפרסם אותה, מבצעה בפומבי, משדר אותה, מעמידה לרשות הציבור, עושה ממנה יצירה נגזרת או משכירה לצורכי מסחר, והכול – בלא הרשאה מאת בעל זכות היוצרים, מפר את זכות היוצרים ביצירה. הוא הדין במי שמרשה לאחר

4 דנ"א 6407/01 ערוצי זהב ושות' נ' Tele-Event Limited, פ"ד נח(6) 29 (2004).

5 שם, בעמ' 59.

6 סעיף 52 לחוק זכות יוצרים.

7 סעיפים 61 ו-62 לחוק זכות יוצרים.

8 נ"ח התשכ"ח 266.

לבצע פעולה כאמור. זאת, כמובן, ככל שפעולה כאמור היא חלק מזכות היוצרים ביצירה, שכן, כפי שהובהר בפרק 5, לא כל הזכויות חלות בכל היצירות.⁹ על כן, על מנת לבחון את השאלה אם בוצעה הפרה של זכות יוצרים ביצירה, יש להכריע תחילה אם בוצעה אחת הפעולות לעיל. ואם כן – האם היא בוצעה לגבי חלק מהותי של היצירה. לאחר מכן, יש לבחון את שאלת ההרשאה וקימו האפשרי של היתר לעשיית הפעולה בנסיבות המקרה.

11.2.1 היבטים מיוחדים של הפרה על-ידי העתקה

ההפרה בדרך העתקה היא הבסיסית ואולי הנפוצה ביותר מבין סוגי ההפרות. להלן יידונו היבטים אחדים של הפרה מסוג זה שלא נדונו בעת הדיון בזכות ההעתקה בפרק 5.

(א) העתקה שלא מן המקור

העתקה של יצירה המבוצעת ללא הרשאה תהיה בגדר הפרה של זכות היוצרים, גם אם לא התבצעה מן המקור. צלם ישראלי צילם את שמעון פרס כאשר הוא מביט דרך הכוונת של רובה M-16, והצילום התפרסם בעיתון מסוים. עיתון פלסטיני היוצא לאור בקפריסין העתיק את הצילום ופרסמו. עיתונאי ישראלי העתיק את הצילום מהעיתון הפלסטיני. נפסק, שהוא הפר את זכות היוצרים של הצלם, אף שלא העתיק מן המקור אלא מן ההעתק.¹⁰ בהקשר זה, אין זה מעלה או מוריד אם ההעתקה בוצעה מהעתקה מפירה אחרת, או אף מעותק מורשה. בכל מקרה, תהיה העתקה זו בגדר הפרת זכות היוצרים. על כן, גם מי שהעתיק דמויות שלא מן המקור, אלא מתכנית טלוויזיה שבה נעשה שימוש בדמויות על-פי רישיון – ייחשב כמפר של זכויות היוצרים בדמויות, בין שהפר נוסף לכך זכויות של בעלת הזכויות בתכניות, בין שלא הפר.¹¹

מקרה מעניין, שמדגים את העיקרון הנדון, אירע בארה"ב. חברה שעסקה בהכנת תלמידים לבחינות, ראינה נבחנים מיד לאחר שסיימו את הבחינות וביקשה מהם לשחזר בעל-פה את השאלות. החברה רשמה את השאלות המשוחזרות במבחני

9 זכות הביצוע הפומבי אינה חלה ביצירה אמנותית. הזכות לעשיית יצירה נגזרת אינה חלה בתקליט. זכות ההשכרה חלה רק בתקליט, ביצירה קולנועית ובתוכנת מחשב. ראו לעיל פרק 5.

10 ת"א (שלום ת"א) 24478/87 קרן נ' שביט, פ"מ תשנ"א (1) 139 (1989).

11 המ' (מחוזי ת"א) 8015/84 טלית הפקות בע"מ נ' גרף, דינים מחוזי לב(1) 461 (1986). וראו ת"א (שלום ת"א) 71477/98 ברגרסון נ' טיטאן מערכות חדמית בע"מ, דינים שלום טז 634 (2000).